

<http://ui.ac.ir/en>

Journal of Researches in Linguistics

E-ISSN: 2322-3413

Document Type: Research Paper

12(2), 1-26

Received: 23.06.2019 Accepted: 27.12.2020

An Investigation into the Incorporation in Persian based on Distributed Morphology

Gelareh Nazari

PhD Candidate in General Linguistics, Department of Foreign Languages and Linguistics, Faculty of Literature and Human Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran.
nazarigr72@yahoo.com

Jalal Rahimian *

Professor of Linguistics, Department of Foreign Languages and Linguistics, Faculty of Humanities, Shiraz University, Shiraz, Iran
jrahimian@rose.shirazu.ac.ir

Mehrzaad Mansouri

Associate Professor of General Linguistics, Department of Foreign Languages and Linguistics, Faculty of Literature and Human Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran.
mmansouri@shirazu.ac.ir

Abstract

This study investigates the nature and structure of Persian incorporation within the framework of Distributed Morphology (DM) as a fully synthetic approach that considers morphology as syntax. In this approach, the Root selects for an argument, and then the Root must be merged with that argument or adjunct before it merges with its category-determining feature bundle. So Roots allow being incorporated into them. They are not yet included in any category. In order to become nominal or verbal, they have to incorporate further into a category-creating head. Some linguists (Arkan, 2006; Karimi, 1997; Shaghaghi, 2007; Spencer, 1991, 1995) considered the incorporation process as a morphological phenomenon because within the framework of Baker's synthetic theory, data from their understudied languages violates Baker's syntactic principles, but DM can describe incorporated constructions inconsistent with syntactic conditions of Baker's synthetic theory. It seems that DM, unlike previous approaches, can solve some challenges, such as combining the syntactic function of incorporated construction of concrete structures (Gerds, 1988), changing the syntactic function of the element derived from incorporation (Baker, 1988), and some restrictions on modifier stranding for merging with verbs (Baker, 1988, 1996). The analysis made in this article shows that syntactic approaches need to be reconsidered to explain incorporation.

Keywords: Incorporation, Distributed Morphology, Compounding, Argument, Adjunct, Persian

Introduction

Incorporation is a process that has received much attention in the last century, and from the beginning, there has been disagreement between its nature as a structural or syntactic phenomenon. Gerds (1988, p. 84) defines incorporation as a combination of one word (typically a verb or preposition) with another element (usually a noun, pronoun, or adverb) that combines the syntactic function of both elements. The notion given in this definition that states a compound presents a "combined syntactic function" of the components of incorporation seems vague because the compound usually has a head and a descriptive element. The head determines the category of the whole compound. Therefore, the combination of two roots cannot mean the combination of two categories because there can only be one resulting category for the combination. Mithun (1984) takes the position that while incorporation is a process that walks the line of morphology and syntax, it is a morphological process only. This is the opposition to Baker and those prescribing to the Principles and Parameters framework, who claim that the morphology patterns after the syntax and that morphology does not operate independently of syntax (Baker, 1988, p. 68; Marantz, 1985, pp. 222-23). Baker (1996, pp. 291-

295) claims that the noun incorporation that involves the primary object of the verb differs significantly from all other instances of incorporation such that it is a special syntactic process and the other cases of incorporation (adjective, adverb, etc.) are a kind of compounding.

In the analyses conducted in the Persian language, no theoretical agreement has been reached on this process's nature. Since DM has a purely syntactic view of morphology and incorporation and considers morphology as the syntax, it seems that this theory, unlike previous non-lexicalist approaches, provides a uniform analysis of noun incorporation and be able to explain types of incorporation (adjectives, adverbs, etc.) in the form of a syntactic approach.

According to DM, the structure of incorporation in the Persian language can be divided into different types based on the roots, the target of incorporation, and the elements generated as their first-sister element. Some roots (especially those that can become verbs) have argument structure, and the first-sister element, if appropriate, can be interpreted as satisfying that argument structure, generating argumentative synthetic incorporation. Other such roots, especially those with event structure, can be modified in the same way as their corresponding verb can. In such cases, an incorporated first-sister modifier results in a modification of synthetic incorporation.

Materials and Methods

In this research, as descriptive-analytical research, the references related to the article's subject have been first studied in a library method to collect the required information and data in Persian. Also, other information needed to analyze this data, such as the information needed to introduce the types of incorporation and literature review, in the same way, were collected by referring to resources available in libraries, such as Persian and English books and articles.

The present study is a kind of theoretical study and conducted in the framework of DM theory. In other words, the analysis of linguistic data is based on a theoretical framework of DM.

Discussion and Conclusion

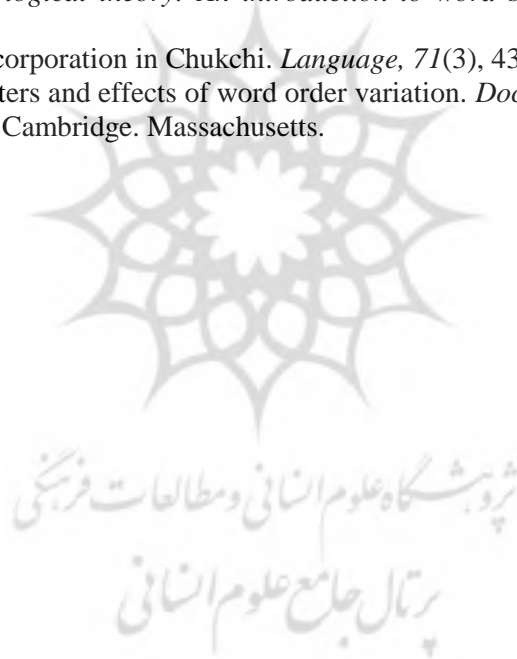
Contrary to Baker's syntactic theory, DM theory provides a consistent analysis of incorporation based on which other incorporations can be explained, including adjunct incorporation. Also, the problem with the analysis of incorporation in lexical approaches is that incorporation is considered equivalent to one word and the morphology output in these approaches. In addition, a new entry per incorporation is added to the Lexicon of the language, which is a kind of memory load. On the other hand, incorporation is also a productive process based on which numerous entries can be considered, but there is no need to consider a separate entry for each incorporation by providing a syntactic analysis. Different types of incorporated structures can be described by the syntactic rule. Despite Baker's syntactic theory that claims the grammatical function of lexical categories changes with their head-to-head movement and merging with the verb, the DM approach claims that in the syntactic analysis of incorporated constructions, the grammatical function does not change because its category-determining feature bundle merges with the ROOTs after merging bare ROOTs with each other. This can be realized phonologically in the form of abstract morphemes without phonetic content in the phonetic form.

In the study of incorporation in different languages, many linguists, according to Baker's syntactic principle of "Head Movement Restriction", have not accepted the syntactic analysis of the incorporation because, in the studied languages, incorporated constructions consist of elements such as Instrument, Location, and Goal that merge with the verb and violate Baker's syntactic incorporation conditions. Some argue that incorporation is a morphological construction because they believe that the syntactic approach is incapable of explaining the various types of incorporation. While the DM view can explain the adjunct merging with the verb in Persian because, according to the event structure of some verbs, the adjuncts can be in the position of the first sister and under the domination of the verb. Therefore, it seems that the DM approach can solve some challenges, such as the compounding syntactic function of incorporated constructions, changing the grammatical function of these structures, and not allowing adjuncts to merge with the verb despite the existence of this type of incorporation in many languages.

References

- Anousheh, M., Sharifi, G. (2019). Split VP in Persian: Distinguish between voice and VP. *Journal of Western Iranian Languages and Dialects*, 7(24), 33-48. [In Persian]
- Arkan, F. (2007). Noun incorporation: Syntactic or morphological approach. *Language and Linguistics*, 2(4), 95-110. [In Persian]
- Baker, M. C. (1988). *Incorporation: A theory of grammatical function changing*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Baker, M. C. (1996). *The polysynthesis parameter*. Oxford: Oxford University Press.
- Baker, M. C., Aranovich, R., Golluscio, L. A. (2004). Two types of syntactic noun incorporation: Noun incorporation in Mapudungun and its typological implications. *Language*, 81(1), 138-76.
- Chomsky, N. (1995). *The Minimalist Program*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Dabir-Moghaddam, M. (1997). Compound verbs in Persian. *Iranian Journal of Linguistics*, 23, 24. 1-46. [In Persian]
- Deacon, R. J. (2011). *P-forms in distributed morphology accounting for a type of semilexical form*. Florida: University of Florida.
- Di Sciullo, A. M. & Williams, E. (1987). *On the Definition of Word*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Embick, D., & Noyer, R. (2007). Distributed morphology and the syntax/morphology interface. In G. Ramchand, & C. Reiss (Eds.), *The Oxford handbook of linguistic interfaces* (289-324). Oxford: Oxford University Press.
- Embick, D. (2015). *The Morpheme, a Theoretical Introduction*. Pennsylvania: University of Pennsylvania.
- Gerds, D. M. (1988). Incorporation. In A. Spencer & A.M. Zwicky (Eds.), *The handbook of morphology* (pp. 84-100). Oxford: Blackwell.
- Hale, K. (2003). Navajo verb structure and noun incorporation. In A. Carnie, H. Harley and M. Willie, (Eds), *Formal approaches to function in grammar: Papers in honor of Eloise Jelinek* 1-43). Amsterdam: John Benjamins.
- Halle, M. (1997) Distributed Morphology: Impoverishment and fission. *MIT Working Papers in Linguistics*, 30, 425-449.
- Halle, M., & Matushansky, O. (2006). The morphophonology of Russian adjectival inflection. *Linguistic inquiry*, 37(3), 351-404.
- Harley, H. (2005). How do verbs get their names? Denominal verbs, manner incorporation and the ontology of verb roots in English. In N. Erteschik-Shir, & T. Rapoport (Eds.), *The syntax of aspect* (42-64). Oxford: Oxford University Press.
- Harley, H., (2008). Compounding in distributed morphology. In R, Lieber & P, Stekauer (Eds.) *The Oxford handbook of compounding* (129-144). Oxford: Oxford University Press.
- Harley, H. (2013). External arguments and the mirror principle: *On the distinctness of voice and v. lingua*, 125, 34-57.
- Harley, H., & Noyer, R. (1999). Distributed morphology. *Glott international*, 4(4), 3-9.
- Hooshmand, M., Rezai V, Motavallian R. (2015). Incorporation in Persian from the transitivity continuum point of view. *IJBQ*. 6(3), 293-313. [In Persian]
- Karimi-Doostan, G. (1997). Light verbs and structural case. Ph.D. dissertation. University of Essex, England.
- Kroeber, A. L. (1909). Noun incorporation in American languages. Paper presented in XVI. *Internationalen Amerikanisten-Kongress* (569-576). Vienna and Leipzig: A. Hartleben.
- Lazard, G. (2005). *Grammar of Contemporary Persian*. Translated by Bahreini, M. Tehran: Hermes. [In Persian]
- Mansouri, M. (2008). Noun incorporation in Persian. *Journal of Language and Linguistics*, 3(6), 125-140. [In Persian]
- Marantz, A., (1984). *On the nature of grammatical relations*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Mithun, M. (1984). The evolution of noun incorporation. *Language*, 60(4), 847-894.
- Mithun, M., (1986). On the nature of noun incorporation. *Language*, 62, 32-7.

- Mithun, M., & Corbett, G. G. (1999). The effect of noun incorporation on argument structure. In L. Mearns (Ed.), *The Boundaries of Morphology and Syntax* (49-71). Amsterdam: Benjamins.
- Roeper, T., & Siegel, M. E. A. (1978). A lexical transformation for verbal compounds. *Linguistic Inquiry*, 9(2), 199-260.
- Rosen, S. T. (1989). Two types of noun incorporation: a lexical analysis. *Language*, 65, 294-317.
- Sadock, J. M. (1980). Noun incorporation in Greenlandic: A case of syntactic word-formation. *Language*, 56(2), 300-19.
- Sadock, J. M., (1986). Some notes on noun incorporation. *Language*, 62, 19-31.
- Sapir, E., (1911). The problem of noun incorporation in American languages. *American Anthropologist*, 13, 250-282.
- Shaghghi, V. (2008). Incorporation in Persian. *Journal of Name-ye Farhangestan*, 3, 3-39. [In Persian]
- Shaghghi, V. (2011). Distributed Morphology. *The Collection of Articles of the First Morphology Seminar*. Tehran: Nashre neveseh Parsi. [In Persian].
- Siddiqi, D. (2009). *Syntax within the Word: Economy, allomorphy and argument selection in Distributed Morphology*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Smith, B. C. (2014). Compounding and incorporation in the Ket language: Implications for a more unified theory of compounding. *Theses and Dissertations, Linguistics*. University of Kentucky. Kentucky. https://uknowledge.uky.edu/lit_etds/1
- Spencer, A. (1991). *Morphological theory: An introduction to word structure in generative grammar*. Oxford: Blackwell
- Spencer, A. (1995). Noun incorporation in Chukchi. *Language*, 71(3), 439-89.
- Travis, L. D. (1984). Parameters and effects of word order variation. *Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology*. Cambridge. Massachusetts.

بررسی انضمام در فارسی بر اساس صرف توزیعی

* گلاره نظری

** جلال رحیمیان

*** مهرزاد منصوری

چکیده

در این پژوهش به بررسی ماهیت و ساختار انضمام در زبان فارسی در چارچوب نظریه صرف توزیعی می‌پردازیم. این رویکرد رویکردی تماماً نحوی است که ساختواژه را به‌مثابه نحو در نظر می‌گیرد. در قالب این رویکرد، انضمام فرایندی کاملاً نحوی است که از منضم شدن ریشه فاقد مقوله حاصل می‌شود، به این صورت که ابتدا ریشه با موضوع یا افزوده ادغام می‌شود و سپس این سازه به سمت هسته مقوله‌ساز حرکت می‌کند و سازه انضمامی مقوله‌بندی می‌شود. برخی از زبان‌شناسان (ارکان، ۱۳۸۵؛ شقاقی، ۱۳۸۶؛ [Karimi Doostan, 1997](#); [Spencer, 1991, 1995](#)) فرایند انضمام را پدیده‌ای ساختوازی در نظر گرفته‌اند به این دلیل که در چارچوب نظریه نحوی بیکر، داده‌هایی از زبان‌های مدنظر از شرایط انضمام نحوی بیکر تخطی کرده‌اند؛ اما تحلیل نحوی که صرف توزیعی ارائه می‌دهد، ساخت‌های انضمامی را که متناقض با شرایط نحوی بیکر بوده‌اند، توصیف می‌کند. نظریه صرف توزیعی برخلاف رویکردهای پیشین می‌تواند چالش‌هایی از قبیل مجاز نبودن انضمام افزوده به فعل، اصل محدودیت نحوی حرکت هسته ([Baker, 1988, 1996](#))، نقش نحوی ترکیبی سازه‌های انضمامی ([Gerdt, 1988](#))، تغییر نقش دستوری عنصر حاصل از انضمام ([Baker, 1988](#)) را تبیین کند. تحلیلی که در این مقاله صورت گرفته است، نشان می‌دهد که لازم است رویکردهای نحوی مربوط به انضمام بازبینی مجدد شوند.

کلیدواژه‌ها

انضمام، صرف توزیعی، موضوع، افزوده، زبان فارسی

۱. مقدمه

انضمام^۱ فرایندی است که در قرن گذشته توجه پژوهشگران بسیاری را به خود معطوف کرده و از ابتدا بین ماهیت آن به‌عنوان پدیده‌ای ساختوازی یا نحوی اختلاف نظر وجود داشته است. موضوع اصلی در پدیده انضمام بررسی ماهیت دقیق آن بوده است مبنی بر اینکه آیا انضمام فرایندی نحوی یا ساختوازی است. گرتس^۲ (1988:84) در تعریف انضمام عنوان می‌کند انضمام ترکیبی از یک کلمه (نوعاً یک فعل یا حرف اضافه) با عنصر دیگری است (معمولاً اسم، ضمیر یا قید) که این ترکیب نقش نحوی ترکیبی هر دو عنصر را ایفا می‌کند. مفهومی که در این تعریف آمده است مبنی بر اینکه یک ترکیب «نقش نحوی ترکیبی» از اجزای تشکیل دهنده انضمام را ارائه می‌دهد، مبهم به نظر می‌رسد؛ زیرا ترکیب معمولاً یک هسته و یک عنصر توصیف کننده دارد، عام‌ترین ویژگی این است که هسته مقوله کل ترکیب را تعیین می‌کند. بنابراین، ترکیب دو ریشه نمی‌تواند مشخصاً به معنای ترکیب دو مقوله باشد؛ زیرا فقط می‌تواند یک مقوله حاصل برای ترکیب وجود داشته باشد.

میتون^۳ (1984, 1986) و بیکر^۴ (1988, 1996) دو رویکرد مهم را در این باره مطرح کرده‌اند. میتون (1984) معتقد است با وجود اینکه انضمام فرایندی است که خط سیر ساختوازه و نحو را دنبال می‌کند؛ اما فقط یک فرایند ساختوازی است و چهار دلیل را در تأیید این ادعا برمی‌شمارد که از آن جمله می‌توان گفت انضمام می‌تواند فرایندی بسیار زایا اما محدود به شیوه‌هایی باشد که برخلاف فرایندهای نحوی است، سازه‌های حاصل از انضمام اسمی واژگانی می‌شوند، نمونه‌هایی از انضمام اسمی اغلب منجر به ایجاد خصوصیات ویژه‌ای در بُعد واج‌شناسی و معناشناسی خود می‌شوند و در نهایت، اینکه اسم‌های منضم شده مانند متناظرهای کاملاً نحوی خود عمل نمی‌کنند. این موضع برخلاف نظر بیکر و کسانی است که از چارچوب اصول و پارامترها پیروی می‌کنند و بر این باورند که الگوهای ساختوازه بعد از نحو شکل می‌گیرند و ساختوازه به صورت مستقل از نحو عمل نمی‌کند (Maranz, 1985: 222-223; Baker, 1988:68). بیکر (1996:291-295) ادعا می‌کند انضمام اسمی که مفعول اولیه فعل را شامل می‌شود، فرایند نحوی خاصی است و موارد دیگر انضمام (صفتی، قیدی و غیره) نوعی ترکیب هستند. در تحلیل‌های صورت گرفته در زبان فارسی هم توافق نظری درباره ماهیت این فرایند به دست نیامده است. با توجه به اینکه نظریه صرف توزیعی^۵ نگاهی کاملاً نحوی به ساختوازه و انضمام دارد و ساختوازه را به مثابه نحو در نظر می‌گیرد، به نظر می‌رسد این نظریه برخلاف رویکردهای نحوی پیشین، تحلیل یکدستی از انضمام اسم به دست می‌دهد و قادر به تبیین انواع انضمام (صفت، قید، و غیره) در قالب رویکردی نحوی است.

۲. پیشینه پژوهش

کروبر (1909) پیشگام رویکرد نحوی به انضمام است. او بر این باور بود که ماهیت این فرایند، در ترکیبی نهفته است که شامل یک کلمه مفعول اسمی و فعل است و به مثابه محمول^۶ یک جمله عمل می‌کند (Kroeber, 1909: 569). از سوی دیگر، از

1. incorporation

2. D. M. Gerdts

3. M. Mithun

4. M. C. Baker

5 Distributed Morphology

6 predicate

دیدگاه سایپر^۱ (1911)، این تعریف بیش از حد تصنعی است؛ زیرا آمیخته‌ای از یک مفهوم ساختواژی (واژه) با یک مفهوم صرفاً نحوی (مفعول) است. از این رو، سایپر به دفاع از ماهیت ساختواژی انضمام اسمی پرداخت و آن را همسان ترکیب در نظر گرفت. زمانی که بحث جدی بین میتون (1984, 1986) که رویکرد ساختواژی به انضمام داشت و سیداک^۲ (1980, 1986) که از رویکردی نحوی دفاع می‌کرد، در گرفته بود، بیکر (1985) تبیین نحوی خود را از انضمام اسمی ارائه کرد. سپس، این بحث با تبیین واژگانی دی شلو^۳ و ویلیامز^۴ (1987) ادامه یافت، که بیکر در نظریه انضمام خود در سال ۱۹۸۸ به آن پاسخ داد؛ سایر فرضیه‌های واژگانی از سوی روزن^۵ (1989) و اسپنسر^۶ (1995) ارائه شده است. در سال ۱۹۹۶، بیکر استدلال نحوی خود را در قالب پارامتر چندترکیبی^۷ توسعه داد. دیدگاه واژگانی دیگری را میتون و کوربت^۸ (1999) مطرح کردند و یکی از آخرین رویکردهای مهم نحوی درباره انضمام را بیکر و همکاران (2004) ارائه کرده‌اند. در اینجا رویکردهای واژگانی سایپر (1911)، میتون (1984)، روزن (1989) و اسپنسر (1995) و رویکردهای نحوی بیکر (1996, 1988)، بیکر و همکاران (2004) و هارلی (2008) را بررسی می‌کنیم. سپس، برخی بررسی‌های صورت گرفته بر فرایند انضمام در زبان فارسی را مرور می‌کنیم.

۱-۲. رویکردهای نحوی

اکثر تحلیل‌های نحوی انضمام اسمی مستلزم حرکت است و شناخته‌شده‌ترین حرکت، حرکت هسته است (Travis, 1984). بیکر (1988) در چارچوب نظریه حاکمیت و مرجع‌گزینی به توصیف انضمام پرداخته است و ادعا می‌کند انضمام عبارت است از حرکت نحوی مقوله واژگانی برای پیوستن به هسته حاکم خود. از این رو، انضمام به مثابه نمونه‌ای از گشتار حرکت آلفا تلقی شده است که طی آن، مقوله واژگانی مستقل با از دست دادن وابسته‌های دستوری خود به هسته گروه فعلی حاکم بر خود منضم می‌شود. یکسان بودن روابط معنایی بین موضوع‌ها^۹ و فعل در ساختار جمله با ساختار انضمامی متناظر خود و همچنین، زیاده بودن فرایند انضمام بیانگر این هستند که این فرایند نحوی است. بیکر (1988:77-80) عنوان می‌کند فاعل نمی‌تواند به فعل منضم شود و فقط عنصری که می‌تواند به فعل منضم شود مفعول صریح است؛ زیرا اولاً، حرکت از جایگاه فاعل به سمت فعل تنزلی است و اسم حرکت داده شده نمی‌تواند بر رد خود حاکمیت کند و بر آن تسلط سازه‌ای ندارد. ثانیاً، مفعول حرف اضافه به دلیل حضور حرف اضافه به مثابه مانعی برای حاکمیت مفعول منضم شده به فعل بر رد خود، به فعل منضم نمی‌شود. بنابراین، اسمی که در درون یک گروه حرف اضافه وجود دارد نمی‌تواند به طور مستقیم به هسته فعلی منضم شود؛ زیرا حرکت هسته فقط بر هسته گروه اسمی اعمال می‌شود. بیکر بر این باور است که با حرکت هسته به هسته مقوله‌های واژگانی و منضم شدن آنها به فعل، نقش دستوری این مقوله‌های واژگانی تغییر می‌کند و پس از منضم شدن به فعل جمله، ظرفیت فعل کاهش و یا افزایش می‌یابد.

1. E. Saper

2. J. M. Sadock

3. A. M. Di Sciullo

4. E. Williams

5. S. T. Rosen

6. A. Spencer

7. polysynthesis parameter

8. G. G. Corbett

9. argument

در ساخت‌هایی که بیکر تحلیل کرده است انضمام، اصل نحوی «محدودیت حرکت هسته» را رعایت می‌کند. این اصل بیان می‌کند یک عنصر واژگانی نظیر فعل، فقط با کلماتی می‌تواند پیوند یابد که بر آنها به‌طور مناسب حاکمیت می‌کند؛ یعنی نقش تنابیی به متمم می‌دهد. بر طبق این اصل انضمام فاعل به فعل و انضمام قید به فعل غیرمجاز است چراکه فعل نمی‌تواند فاعل را سازه‌فرمانی کند و قید نیز در یک جایگاه بدون نقش تتا است که مانعی برای حاکمیت فعل ایجاد می‌کند. پس تمام ردها باید در فرایند انضمام به‌طور مناسب مورد حاکمیت قرار گیرند. گرچه در بسیاری از انواع تأیید نشده انضمام، این امر نقض می‌شود که نقض اصل مقوله تھی است. اصل مقوله تھی بر این اساس است که ردها باید تحت حاکمیت مناسب قرار گیرند؛ یعنی یا تحت حاکمیت یک مرجع باشند که با آن هم‌نمایه هستند و یا تحت حاکمیت یک هسته‌اند که به آنها نقش تتا می‌دهد. نظریه بیکر امکان‌ناپذیری انواع خاصی از انضمام را با فرایندهای نحوی دیگر مرتبط می‌داند (Spencer, 1991:279-281).

بیکر (1996)، برخلاف **بیکر (1988)**، بیشتر به بعد رده‌شناسی انضمام پرداخته است و پارامتر چندترکیبی را مطرح کرده که به‌مثابه شرط نمایانی ساختواژی^۱ بیان شده است (Baker, 1996:17). به این معنا که برخی از زبان‌ها یک روش نظام‌مند برای نشان دادن رابطه بین موضوع‌های یک محمول دارند و با استفاده از ساختواژه‌های مطابقت این رابطه را نشان می‌دهند؛ ولی اگر یکی از این موضوع‌ها (برای مثال موضوع کنش‌پذیر) در فعل منضم شده باشد در این صورت مطابقت ساختواژی صورت نمی‌گیرد. بیکر زبان‌هایی مانند موهاوک^۲، برخی زبان‌ها در جنوب غرب آمریکا، استرالیا و سبیری که این شرط را برآورده می‌سازند زبان‌های چندترکیبی می‌نامد و سایر زبان‌ها از جمله انگلیسی را غیرترکیبی اطلاق می‌کند.

بیکر، آرانوویچ^۳ و گلوسکیو^۴ (2005) به موضوع واژگان‌گرایی در مقابل نحو در رابطه با انضمام و بررسی انضمام اسم در زبان ماپودونگان^۵ پرداخته‌اند که الگویی زایا از انضمام اسمی پسین^۶ را نشان می‌دهد. این نوع انضمام نحوی است و انضمام اسمی در این زبان متفاوت از سایر زبان‌ها و دارای ویژگی‌هایی از قبیل عدم ارجاع متقابل مطابقت فعلی و امکان باقی ماندن تنها صفات ملکی (و نه توصیف‌کننده‌های دیگر) در جایگاه خود بدون اسم منضم شده است و همچنین، تنها افعال غیرسببی اجازه انضمام فاعل می‌دهند که محمول آنها مربوط به آب و هوا است. این بدان معنی است که در انضمام اسم برخی ویژگی‌ها جزء پارامترهای زبانی هستند و ویژگی‌هایی از قبیل تفاوت در نمود نظام مطابقت فعلی، امکان وجود انضمام فاعل‌های غیرسببی در برخی زبان‌ها و امکان باقی ماندن یک توصیف‌کننده در جای خود پارامترهای زبانی محسوب شده‌اند.

به عقیده **هارلی^۷ (2008:130)** فرایندهای نحوی ادغام، حرکت، مطابقت و غیره بر حسب مدل نحوی کمینه‌گرای **چامسکی^۸** (1995) بر مشخصه‌های انتزاعی عمل می‌کنند و تمامی تکواژهای قابل تشخیص در واقع، تحقق‌گره پایانی ساختار صرفی-نحوی پایگانی هستند. او ترکیب و انضمام را فرایندی کاملاً نحوی و نوعی انضمام در ریشه^۹ فاقد مقوله قلمداد می‌کند. به این ترتیب،

1. Morphological Visibility Condition

2. Mohawk

3. R. Aranovich

4. L.A. Golluscio

5. Mapudungun (a.k.a. Mapuche)

6. postverbal NI

7. H. Harley

8. N. Chomsky

9. ROOT

ساختار مقوله‌ای فعل در نحو با ساختار نحوی کلمه‌های مرکب فعلی هم‌ارز به شمار می‌آیند؛ یعنی واژه‌سازی فرایندی نحوی است.

۲-۲. رویکردهای واژگانی

رویکردهای واژگانی بر ماهیت ساختوازی سازه‌های انضمام تأکید می‌کنند. ساپیر (1911) بر این باور است که انضمام فرایندی ساختوازی در قالب ترکیب واژگانی است و صورت انضمامی، جایگزینی ساختوازی برای صورت نحوی است که در قالب جمله نمود دارد. ساپیر به وضوح نشان می‌دهد با اینکه اسم منضم شده اغلب مفعول است، گاهی اوقات می‌تواند محمول ابزار، مکانی و یا ثانویه^۱ باشد (Sapir, 1911: 252-253).

میتون (1984) رویکردی نقشی-واژگانی به پدیده انضمام دارد و از دو جنبه نقشی و ساختوازی به تبیین فرایند انضمام پرداخته است. میتون (1984) با ارائه یک تقسیم‌بندی رده‌شناختی، چهار نوع اصلی از انضمام را در نظر می‌گیرد و اشاره می‌کند که ساختارهای انضمام اسمی پدیده‌ای یکپارچه نیستند و بر اساس زایایی هر کدام از این فرایندها در زبان‌های مختلف، آنها را در سلسله‌مراتب پیوسته‌ای قرار داده است که وجود نوع بالاتر در یک زبان دلالت بر وجود تمام انواع پایین‌تر دیگر در آن زبان دارد. میتون نوع اول انضمام اسمی را نوعی ترکیب واژگانی در نظر گرفته است؛ زیرا بر رویدادهایی دلالت دارد که عادتاً و غیرپذیرا هستند و اسم توده نامشخص N را به‌مثابه مفعول دارا هستند و اسم منضم شده غیرارجاعی و اغلب شامل واژگانی‌شدگی است که کاهش ظرفیت موضوعی فعل را به دنبال دارد. به نظر میتون (1984:848)، حاصل این سازه‌ها تنها می‌تواند ناگذرا یا لازم^۲ باشد. نوع دوم شامل تنظیم مجدد^۳ موضوع‌ها به‌مثابه نتیجه انضمام است. انضمام کنش‌پذیر در یک ساخت دو مفعولی یا کاربردی به عنصر ابزار، هدف یا مکانی اجازه می‌دهد که موضوع مستقیم فعل قرار بگیرد و فعل مرکب به دست آید؛ یعنی فعل ماهیت متعدی یا گذرا^۴ پیدا می‌کند. نوع دوم اثر مستقیمی بر ساختار موضوعی محمول دارد و موجب افزایش فعل‌های گذرا می‌شود. نوع سوم انضمام اسمی مبتنی بر گفتمان است؛ این نوع انضمام در زبان‌های چندترکیبی یافت می‌شود. در ترکیبات انضمامی این زبان‌ها، وندهای ضمیری به فعل متصل می‌شوند که ارجاع ضمیری به فاعل به‌مثابه کنشگر و مفعول به‌مثابه کنش‌پذیر دارند و این ترکیبات انضمامی به تنهایی می‌توانند یک بند دستوری را به دست دهند (Mithun, 1984:859). نوع چهارم انضمام نوعی از انضمام با ظرفیت خنثی^۵ است و شامل ساختار انضمامی می‌شود که در آن عنصر منضم شده اسم نوع است که یک گروه حرف تعریف بیرونی با مرجع مشخص‌تر در بند با این ستاک مرکب هم‌فهرست می‌شود به طوری که هویت فعل منضم شده را تعیین می‌کند و پس از تعیین هویت، فعل و اسم نوع منضم شده به آن، در ادامه گفتمان می‌تواند بدون همراهی گروه اسمی بیرونی به کار رود.

1. instrumental, locative or secondary predicate

2. intransitive

3. realignment

4. transitive

5. valency-neutral

روزن (1989) برخلاف میتون، رویکرد خود را بر پایه واقعیت‌های صرفاً واژگی-نحوی قرار می‌دهد و به وجود دو نوع انضمام ترکیبی^۱ و طبقه‌ای^۲ قائل است که انضمام ترکیبی او مطابق با انضمام نوع اول و دوم و سوم میتون است و انضمام طبقه‌ساز او با انضمام نوع چهارم میتون مطابقت دارد (Rosen, 1989:296). روزن عنوان می‌کند ساختواژه ریشه اسم را با ریشه فعلی ترکیب می‌کند که در آن ریشه اسم یا الف.. ویژگی‌های موضوع‌پذیری فعل را برآورده می‌سازد و انضمام اسمی تولید می‌کند که روزن آن را انضمام ترکیبی می‌نامد یا ب. به سادگی ماهیت موضوع را محدود می‌کند و انضمام طبقه‌ساز تولید می‌کند. انضمام اسمی ترکیبی روزن با کاهش ظرفیت و عدم توانایی در گرفتن توصیف‌کننده‌های بیرونی همراه است، درحالی که انضمام طبقه‌ساز با عدم تغییر در ظرفیت و با گرفتن توصیف‌کننده‌ها همراه است.

اسپنسر (1991) انضمام را این‌گونه تعریف می‌کند که وقتی واژه‌ای (معمولاً یک فعل) ضمن حفظ نقش نحوی اصلی خود، با مفعول صریح خود یا توصیفگرهای قیدی نوعی واژه مرکب بسازد، پدیده انضمام رخ داده است.

اسپنسر (1995:455-458) با بررسی استدلال‌های بیکر بر روی فرایند انضمام در زبان چوکچی^۳ نشان می‌دهد چگونه زبان چوکچی در بسیاری از موارد یک تحلیل نحوی به دست داده است؛ اما همچنین، نمونه‌هایی از انضمام افزوده،^۴ از جمله قیدی، ریشه‌های فعلی و غیر فاعلی^۵ را نشان می‌دهد. به گفته اسپنسر، چوکچی آزادانه این افزوده‌ها را منضم می‌کند. او استدلال می‌کند که یک تحلیل نحوی انضمام نباید اجازه دهد افزوده‌ها هم به فعل منضم شوند؛ زیرا افزوده ردی از خود به جا می‌گذارد که تحت حاکمیت نیست و این مشکل مهمی برای چارچوب زایشی بیکر است که بر اصل مقوله تهی^۶ پایه‌گذاری شده است (Spencer, 1995:440; Cited in Smith, 2014). او رویکرد نحوی بیکر (1988) که در آن انضمام ماحصل حرکت هسته به سوی هسته است را نمی‌پذیرد و تحلیل نحوی انضمام را رد می‌کند و در نهایت، تحلیلی واژگانی همسو با رویکرد روزن (1989) را ارائه می‌دهد.

۲-۳. پیشینه برخی مطالعات در زمینه انضمام در زبان فارسی

بر اساس مطالعات صورت گرفته بر روی فعل مرکب و فرایند انضمام در زبان فارسی، برخی انضمام را پدیده‌ای ساختواژی و برخی آن را پدیده‌ای نحوی می‌دانند.

دبیرمقدم (۱۳۷۶) بیان می‌کند در زبان فارسی پدیده فعل مرکب حاصل دو فرایند انضمام و ترکیب است. دیدگاه او ساختواژی است و به دو نوع انضمام در زبان فارسی قائل است: انضمام مفعول صریح و انضمام گروه حرف اضافه‌ای و سایر ساخت‌ها از جمله ساخت‌هایی که از منضم شدن افزوده‌ها به فعل شکل می‌گیرند را ترکیب تلقی می‌کند. به باور دبیرمقدم در افعال انضمامی، اسمی که سازه غیرفعلی است، اسم جنس و غیرارجاعی است؛ زیرا با فعل یک واحد معنایی را تشکیل می‌دهد و دامنه معنایی فعل را محدود می‌کند. دبیرمقدم عنوان می‌کند فعل مرکب انضمامی همیشه یک جفت غیرانضمامی دارد و در اثر

1. compound NI

2. classifier NI

3. Chukchi

4. adjunct

5. oblique

6. Empty Category Principle

عملکرد انضمام، ساخت موضوعی فعل دگرگون می‌شود و سازه حاصل از انضمام همیشه فعل لازم است. این در حالی است که سازه حاصل از ترکیب می‌تواند هم فعل لازم و هم فعل متعدی باشد.

ارکان (۱۳۸۵: ۹۶) بیان می‌کند در زبان فارسی موضوع‌های فاعل و عناصر غیرموضوع مانند قیده‌ها نیز به فعل منضم می‌شوند و ترکیب انضمام را به وجود می‌آورند. او افعال مرکب انضمامی را به دو دسته صرفاً لازم و متعدی طبقه‌بندی می‌کند که نشان می‌دهد برونداد انضمام همیشه فعل لازم نیست.

شقایق (۱۳۸۶: ۲۷) انضمام را بر پایه داده‌های زبان فارسی فرایندی واژگانی می‌داند که در حوزه صرف عمل می‌کند. در رویکرد نحوی تنها حرکت مفعول صریح پذیرفته می‌شود؛ زیرا فعل همچنان بر رد آن حاکمیت دارد. در صورتی که در بسیاری از زبان‌ها، علاوه بر مفعول صریح، عناصر دیگری چون ابزار، وسیله، مکان و غیره به فعل منضم می‌شوند که فاقد نقش کنش‌پذیر یا پذیرنده هستند.

منصوری (۱۳۸۶) با استناد به داده‌های زبان فارسی بر این باور است که هیچ‌یک از رویکردهای ساختوازی و نحوی نمی‌توانند به درستی فرایند انضمام در زبان فارسی را تبیین و توجیه کنند و رویکردی که عوامل کاربردشناختی را هم مدنظر قرار دهد می‌تواند این فرایند را تبیین کند. او همچنین، با توجه به قائل نشدن به مرزی مشخص بین ترکیب و انضمام، اذعان دارد این دو فرایند از هم منفک نیستند و بر روی یک پیوستار قرار دارند.

هوشمند، رضایی و متولیان (۱۳۹۴) فرایند انضمام را از منظر ارتباط آن با گذرایی با ارزیابی منضم شدن اسم در قالب درجات گذرایی و حضور یا نبود مؤلفه‌های گذرایی بررسی کرده‌اند که طی آن انضمام در زبان فارسی را به‌مثابه یکی از گونه‌های گذرایی در نظر گرفته‌اند که به دلیل نبودن دو مؤلفه مهم فردیت مفعول و تأثیرپذیری مفعول در بند رخ می‌دهد.

کریمی دوستان (۱۹۹۷) بیان می‌کند همه عناصر غیرفعلی که در زبان فارسی به فعل منضم می‌شوند ارتباط موضوعی با فعل ندارند؛ یعنی علاوه بر مفعول صریح و غیرصریح، عناصر غیرفعلی دیگری مانند صفت و قید به فعل منضم می‌شوند که این عناصر نمی‌توانند موضوع فعل سبک باشند. بنابراین، تشکیل فعل مرکب زبان فارسی از شرایط انضمام نحوی **بیکر** (۱۹۹۶, ۱۹۸۸) تخطی می‌کند؛ زیرا **بیکر** (۱۹۸۸) بر این باور است که انضمام هنگامی صورت می‌گیرد که عنصر غیرفعلی، مفعول صریح فعل باشد.

همان‌طور که بیان شد به نظر می‌رسد تنوع انضمام در زبان‌های مختلف به گونه‌ای است که هم ترکیب واژگانی و هم تحلیل نحوی را شامل می‌شود و باید به دنبال ارائه رویکردی بود که بتواند گوناگونی‌های انضمام را تبیین کند. بنابراین، در این مقاله برآنیم که به تحلیل این فرایند از منظر صرف توزیعی بپردازیم. در ادامه به رویکرد صرف توزیعی به‌مثابه مبنای نظری این پژوهش مروری خواهیم داشت.

۳. مبانی نظری

نظریه صرف توزیعی چارچوب دستوری را پیشنهاد می‌دهد که براساس آن یک سیستم زایشی واحد برای ساختار کلمه و ساختار گروه در نظر می‌گیرد. به‌طور خاص، صرف توزیعی بر این ادعا است که همه اشتقاق‌های^۱ ساخت‌های پیچیده، نحوی است. در

^۱. derivation

این بخش مبانی نظری صرف توزیعی معرفی می‌شود که عمدتاً برگرفته از مقاله‌های امبیک^۱ و نویر^۲ (2007, 2005)، هارلی^۳ و نویر^۴ (1999)، هارلی (2008) و امبیک (2015) است.

نظریه صرف توزیعی بر پایه برنامه کمینه‌گرا است با این تفاوت که فاقد بخشی به نام واژگان است و وظایف این بخش در قسمت‌های مختلف دستور توزیع شده است. در این نظریه تمام واحدهای پیچیده از رهگذر به کارگیری دو مکانیسم حرکت هسته و ادغام به وجود می‌آیند. ادغام قادر است رابطه ساختاری بین دو عنصر را تغییر دهد و همچنین، می‌تواند چندین عنصر را بر یک گره پایانی نحوی جمع کند. این امر امکان تجمیع چندین تکواژ در یک صورت واحد را فراهم می‌سازد. ادغام علاوه بر بخش نحوی در مرحله پسانحوی در انشعاب PF^۴ نیز می‌تواند تغییراتی را در ساخت‌های ارائه‌شده اعمال کند. بنابراین، برخی از جنبه‌های واژه‌سازی از عملیات نحوی به وجود می‌آیند که در خود نحو رخ می‌دهند، در حالی که جنبه‌های دیگر واژه‌سازی به وسیله عملیاتی که در انشعاب PF اتفاق می‌افتد، نمود می‌یابند و بر این اساس، اصطلاح صرف توزیعی را به کار گرفته‌اند. فرایندهای PF یک سیستم زایشی جداگانه برای اشتقاق کلمات نیستند. در واقع، PF پردازش تغییرات را در ساخت‌های تولیدشده به وسیله نحو انجام می‌دهد، تغییراتی که محدود به عملیات جزئی است که گره‌ها را به صورت بسیار محدودی دست‌کاری می‌کند. فهرست اصلی پایانه‌های نحوی به تکواژهای انتزاعی و ریشه‌ها^۵ تقسیم می‌شود. تکواژهای انتزاعی به‌طور انحصاری از مشخصه‌های غیر آوایی مانند گذشته [Past] یا جمع [pl] تشکیل می‌شوند یا مشخصه‌هایی هستند که گره حرف تعریف D را از حرف تعریف معرفه انگلیسی که به صورت the است تشکیل می‌دهند. ریشه‌ها شامل واحدهایی از قبیل $\sqrt{\text{CAT}}$ ، $\sqrt{\text{OX}}$ ، یا $\sqrt{\text{SIT}}$ هستند که توالی از مجموعه مشخصه‌های واجی و در برخی موارد همراه با مشخصه‌های زیروزبری غیر واجی‌اند و فرض بر این است که ریشه‌ها مشخصه‌های دستوری (نحوی-معنایی) را شامل نمی‌شوند یا ندارند. از آنجا که مشخصه‌هایی که تکواژهای انتزاعی را تشکیل می‌دهند، جهانی‌اند، ریشه‌ها ترکیب‌های زبان‌ویژه‌ای از صوت و معنا هستند. به عبارت دیگر، ریشه‌ها طبقه‌باز هستند و ریشه‌های جدید می‌توانند در هر زمان به دستور زبان فرد اضافه شوند. به این ترتیب، تمایز در پایانه‌ها مربوط به تمایز بین مقوله‌های نقشی و مقوله‌های واژگانی است. بر طبق فرضیه مقوله‌بندی^۶ ریشه‌ها بدون مقوله‌بندی نمی‌توانند ظاهر شوند؛ ریشه‌ها با ترکیب شدن با هسته‌های نقشی تعیین‌کننده مقوله، مقوله‌بندی می‌شوند. در اشتقاق نحوی، هسته‌های نقشی محتوای آوایی ندارند (Embick & Noyer, 2005).

در صرف توزیعی عناصر آغازین نحو، یعنی تکواژها فاقد محتوای آوایی هستند و محتوای آوایی آنها در بخش صورت آوایی اعطا می‌شود. مکانیسمی که اعطای مشخصه‌ها و نمود واجی را در اختیار تکواژهای انتزاعی قرار می‌دهد درج واژگانی نامیده می‌شود. واژگان فهرستی از تظاهر واجی تکواژهای انتزاعی مختلف زبان است که با شرایط درج جفت می‌شوند. هر یک از این جفت‌های تظاهر واجی با اطلاعات مربوط به بافت دستوری (یعنی نحوی و ساختاری) که در آن تظاهر وارد شده است،

1. D. Embick

2. R. Noyer

3. H. Harley

4. phonological form

5. ROOTs

6. CATEGORIZATION ASSUMPTION

واحد واژگانی نامیده می‌شود. بنابراین، هر واژه به همراه اطلاعات دستوری متعلق به بافتی که در آن درج می‌شود جزئی از مجموعه واژگان است.

از میان مجموعه‌ای از واحدهای واژگانی مدنظر برای درج در یک گره پایانی خاص، ممکن است بیش از یک واحد شرایط درج داشته باشند. از آنجا که، در شرایط عادی، فقط یک نمای واجی ممکن است در هر پایانه درج شود، این واحدهای واژگانی برای استفاده در آن تکواژ در رقابت با یکدیگر قرار می‌گیرند. «اصل زیرمجموعه» استفاده از واحدهای واژگانی را کنترل می‌کند و بیشتر موارد رقابت از این نوع را حل می‌کند که براساس آن اگر چند واحد واژگانی شرایط درج در یک گره را داشته باشند، واحدی انتخاب و درج می‌شود که با تعداد بیشتری از مشخصه‌های تکواژ پایانی تطابق داشته باشد. (Halle, 1997).

تحلیل هارلی (2008) از انضمام و ترکیب در چارچوب صرف توزیعی به این صورت است که ترکیبات زمانی ساخته می‌شوند که عناصر گروه با یک ریشه ادغام شوند، قبل از اینکه خود ریشه با یک گره پایانی مقوله‌ساز^۱ ادغام شود. هارلی (2005) پیشنهاد داده است که برای مثال موضوع PP of chemistry فی‌نفسه موضوع student نیست، بلکه موضوع ریشه $\sqrt{\text{STUD}}$ است، با در نظر گرفتن اینکه موضوع یک فعل نیز می‌تواند واقع شود (نمودار ۱). این مفهوم که انتخاب موضوع ویژگی ریشه‌هاست معنای بصری پیدا می‌کند؛ زیرا این ریشه‌ها هستند که حاوی اطلاعات معنایی دانشنامه‌ای هستند و نوعی از رویداد را متمایز می‌کنند که لزوماً شامل موضوع درونی آن نمی‌شود. اگر ریشه یک موضوع درونی را انتخاب کند، پس باید با آن موضوع ادغام شود قبل از اینکه با بسته مشخصه‌های تعیین‌کننده مقوله ادغام گردد؛ ریشه $\sqrt{\text{STUD}}$ ابتدا با موضوع گروه حرف تعریف خود (DP) یعنی chemistry ادغام می‌شود. سپس ساختار $\sqrt{P}$ با n° ادغام می‌گردد که در نهایت به صورت -ent ظاهر می‌یابد. ریشه برای پیوستن به n° حرکت هسته انجام می‌دهد. هارلی فرض کرده است که هسته‌های of تکواژ مجزایی^۲ هستند که در درون ساختار در قالب عملیات دسته‌بندی نهایی^۳ برای تحقق حالت ذاتی^۴ موضوع DP در قالب پیاده‌سازی پیشنهاد حالت ذاتی^۴ چامسکی (1986) در نظریه صرف توزیعی درج می‌شوند.

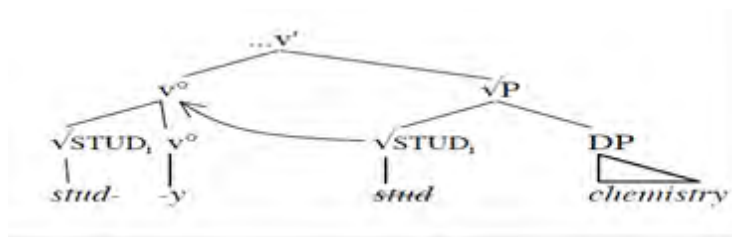
ساختار study chemistry در زیر نشان داده شده است (نمودار ۲):

نمودار ۱- ساختار “student of chemistry” (Harley, 2008)

Diagram 1- The structure of “student of chemistry” (Harley 2008)

1. categorizing terminal node
2. dissociated morpheme
3. last resort operation
4. inherent case

نمودار ۲. ساختار “study chemistry” (Harley, 2008)

Diagram 2- The structure of “study chemistry” (Harley, 2008)

بنابراین، هارلی نتیجه می‌گیرد موضوع‌های ریشه‌ها با ریشه‌ها ادغام می‌کنند قبل از اینکه گره پایانی مقوله‌ساز اضافه شود. هارلی با در نظر گرفتن این فرض بیان می‌کند که ترکیب فعلی مانند truck-driver، باید به این صورت باشد که متمم ریشه $\sqrt{\text{DRIVE}}$ ابتدا با ادغام $\sqrt{\text{TRUCK}}$ و یک هسته n° مقوله‌ساز ایجاد می‌شود؛ هارلی حرکت هسته را از متمم خود به درون n° فرض کرده است. در ادامه، این ساختار به صورت موضوع $\sqrt{\text{DRIVE}}$ ادغام می‌شود و به آن منضم می‌شود. این انضمام، به صورت نحوی، باید بر محور مشخصه‌ها باشد. از آنجا که در سیستم بیکر عناصر منضم شده نیازهای حالت^۱ خود را با انضمام مرتفع می‌کنند، هارلی فرض را بر این گذاشته است که این مشخصه مرتبط به حالت است.

اگر به جای گروه اسمی کوچک truck (nP)، موضوع $\sqrt{\text{DRIVE}}$ یک گروه حرف تعریف (DP) باشد؛ برای مثال the truck یا trucks، مرحله انضمام به ریشه اتفاق نمی‌افتد و موضوع در سمت راست هسته قرار می‌گیرد. شواهد ترکیب‌های نحوی موضوعی نشان می‌دهد ترکیب زمانی رخ می‌دهد که سازه‌های حاوی $\sqrt{\text{P}}$ از یک $\sqrt{\text{P}}$ گروهی^۲ ابتدا درون خود و سپس با یک هسته مقوله‌ساز مانند n° یا a° منضم می‌شوند. ادعایی که در اینجا مطرح می‌شود این است که در زبان انگلیسی ریشه‌ها اجازه انضمام به درون خود را می‌دهند. آنها در ابتدا فاقد مقوله هستند و به منظور اسمی یا فعلی شدن به یک هسته مقوله‌ساز n° ، a° یا v° منضم می‌شوند. این هسته‌ها می‌توانند محدودیت‌های خود را روی آنچه می‌تواند و آنچه نمی‌تواند با آنها منضم شود، داشته باشند.

هارلی (2008) عنوان می‌کند که یکی دیگر از زیرمجموعه‌های انضمام که او آن را «توصیفی» نامیده است، روشن می‌سازد عنصر منضم شده^۴ می‌تواند چیزی غیر از موضوع ریشه باشد. روپر^۵ و سیگل^۶ (1978) نشان می‌دهند این نوع ترکیب می‌تواند فقط از جفت‌های توصیفگر فعل^۷ تشکیل شود در این صورت گروه فعلی متناظر توصیفگر می‌تواند «اولین خواهر» فعل باشد؛ یعنی موضوع درونی فعل هیچ مداخله‌ای ندارد.

1. case

2. $\sqrt{\text{-}}$ -containing constituents

3. Phrasal $\sqrt{\text{P}}$

4. incorporated

5. T. Roeper

6. M. E. A. Siegel

7. verb-modifier pairs

محدودیت «اولین خواهر» با توجه به درک معمول از محدودیت‌های نحوی در انضمام بسیار متقاعدکننده است؛ یعنی تنها واحدهای تحت حاکمیت منضم می‌شوند و این محدودیت همسو با فرضیه‌های تئوری ساخت گروهی عریان^۱ (BPS) چامسکی (1995) است. بر اساس نظریه ساخت گروه عریان (BPS)، هیچ فرافکن پوچی وجود ندارد و فرافکن‌ها فقط با ادغام ایجاد می‌شوند. موضوع‌ها باید به مثابه «اولین ادغام» با اتصال به ریشه‌هایی که آنها را برمی‌گزینند معرفی شوند. بنابراین، افزوده‌های توصیف‌کننده^۲ با پیوستن به فرافکن ریشه، دومین ادغام هستند؛ اما در مواردی که هیچ موضوع درونی ارائه نشده است، توصیفگر اولین عنصری است که به ریشه ادغام می‌شود. در این شرایط ریشه و توصیفگر خواهر هستند و ریشه، توصیفگر را حاکمیت می‌کند درست همان طور که موضوع درونی خود را حاکمیت می‌کند.

هارلی (2008) عنوان می‌کند در برخی زبان‌ها، انواعی از انضمام غیرزایا هستند و مقوله‌های نحوی خاصی میزبانی انضمام را از سمت هسته نمی‌پذیرند؛ یعنی ریشه‌ها نمی‌توانند هسته انضمام باشند. یکی از این موارد v° در زبان انگلیسی است؛ زیرا به لحاظ زایایی هیچ گونه فعل منضم شده‌ای مانند $to\ quick-act$ * یا $to\ truck-drive$ * وجود ندارد.

دو روش ممکن برای بدساختی چنین انضمامی به ذهن متبادر می‌شود. اولاً، ممکن است این امر درباره زبان انگلیسی باشد که عناصری غیر از n° یا a° نمی‌توانند میزبان انضمام باشند و همچنین، این محدودیت ممکن است در ماهیت واژ-واجی باشد: مثلاً ممکن است الزامات نوایی^۳ در تحقق گره‌های پایانی D° یا دیگر بسته‌های مشخصه‌ای تصریفی^۴ باشد که از شمول بیشتر از یک ریشه تکیه بر^۵ مستقل در آرایش واجی^۶ آنها ممانعت می‌کند؛ برای مثال، **هله** (2003) پیشنهاد استفاده از مفهوم قالب واژ-واجی متصل به گره‌های پایانی فعلی در ناوایو^۷ را داد. در افعال زبان انگلیسی به نظر می‌رسد ممنوعیت انضمام اسمی^۸ با هر ماهیتی باید یک ویژگی پارامتری محسوب شود؛ زیرا در برخی زبان‌های دیگر (مانند موهاوک^۹) v° می‌تواند انضمام پذیرد برخلاف زبان انگلیسی که در آن اسم (n°) و صفت (a°) انضمام می‌پذیرند؛ اما فعل (v°) نمی‌پذیرد ($to\ truck-drive$ *). بنابراین این ممنوعیت انضمام در برخی ساخت‌ها و مقوله‌های خاص را به مثابه پارامتری زبان ویژه در نظر گرفته می‌شود.

هله و ماتوشانسکی^{۱۱} (2006) پیشنهاد کردند فعل‌ها در زبان ناوایو یک محدودیت واژ-واجی نوایی دارند، یک قالب نوایی، که رفتار واژی آنها را در رابطه با انضمام تعیین می‌کند. به همین ترتیب، هارلی فرض می‌کند v° در زبان انگلیسی دارای محدودیت است، به طوری که نمی‌تواند هسته‌هایی که به لحاظ درونی مجموعه^{۱۱} پیچیده هستند؛ یعنی حاوی بیش از یک عنصر ریشه می‌باشند، را میزبانی کند. این ویژگی چندریشه‌ای بودن از انضمام هسته‌های پیچیده حاوی ریشه‌های چندگانه در افعال انگلیسی ممانعت خواهد کرد؛ زیرا در مثال‌هایی که از نظر گذشت v° که در آن فعل نهایی نمود پیدا کرده حاوی بیش از یک

1. bare phrase structure
 2. modifying adjuncts
 3. prosodic requirements
 4. inflectional
 5. stress-bearing Roots
 6. phonological makeup
 7. Navajo
 8. noun-incorporation
 9. Mohawk
 10. O. Matushansky
 11. internally complex heads

ریشه است. [هارلی](#) (2008) ترکیب‌سازی را به‌مثابه انضمام در یک ریشه $\sqrt{\quad}$ فاقد مقوله^۱ در رویکردی که در آن واژه‌سازی به‌صورت کاملاً نحوی پردازش می‌شود، در نظر گرفته است. تمایز بین $\sqrt{\quad}$ و هستهٔ نقشی مقوله‌ساز در چارچوب صرف توزیعی این رویکرد را قادر می‌سازد که با یک روش موازی و همسان $\square$ نحو ساختار موضوعی فعلی^۲ و نحو ساختار موضوعی در ترکیب‌های فعلی را تحلیل کند بدون اینکه پیش‌بینی‌های نادرستی دربارهٔ دسترسی انضمام به درون $\sqrt{\quad}$ در زبان انگلیسی صورت گیرد.

در ادامه، بر مبنای تحلیل ارائه‌شده در رابطه با فرایند انضمام در نظریهٔ صرف توزیعی، به توصیف و تحلیل داده‌های زبان فارسی می‌پردازیم و ماهیت و ساختار فرایند انضمام را با تحلیل‌هایی مبتنی بر این رویکرد بررسی می‌کنیم.

۴. تحلیل داده‌های فارسی

بر پایهٔ نظریهٔ صرف توزیعی می‌توان ساختار انضمام در زبان فارسی را براساس ریشهٔ کلماتی که به فعل منضم می‌شوند و یا عنصرهایی که در جایگاه خواهر اول فعل قرار می‌گیرند به انواعی تقسیم کرد. برخی افعال دارای ساختار موضوعی هستند و موضوع آنها می‌تواند به فعل منضم شود و انضمام موضوعی به دست دهد و برخی دیگر از افعال ساختار رویدادی دارند و افزوده توصیفگر که در جایگاه خواهر اول فعل قرار گرفته است، به سمت ریشهٔ فعل حرکت می‌کند و به آن منضم می‌شود و انضمام غیرموضوعی وصفی یا قیدی به دست می‌دهد.

آنچه که نظریهٔ صرف توزیعی را از دیگر رویکردهای نحوی و واژگانی متمایز می‌کند این است که در این نظریه فرض بر این است که موضوع‌های ریشه‌ها پیش از اینکه ریشهٔ فعلی مقوله‌بندی شود ابتدا با ریشهٔ فعل ادغام می‌شوند و پس از آن به گره پایانی مقوله‌ساز می‌پیوندند. ریشه‌ها حاوی اطلاعات معنایی دانشنامه‌ای هستند و برحسب معنای خود، ساختار موضوعی یا رویدادی دارند. اگر ریشه موضوع درونی را انتخاب کند پس باید با آن موضوع ادغام کند پیش از اینکه با بسته مشخصه‌ای تعیین‌کننده مقوله ادغام کند.

[انوشه و شریفی](#) (۱۳۹۸) بیان می‌کنند که [صدیقی](#)^۳ (2009:76) هستهٔ گذر^۴ را برای کنش‌پذیر و هستهٔ هدف^۵ را برای بهره‌ور یا هدف معرفی می‌کند. ریشهٔ واژگانی بدون مقوله پس از ادغام با هستهٔ فعل‌ساز فعل کوچک، برای دریافت موضوع‌های کنش‌پذیر و هدف، به هسته‌های نقشی هدف و گذر منضم می‌شود و ساخت حاصل برای دریافت مشخصه‌های شخص و شمار و زمان به هستهٔ زمان می‌رود. مکانیسم حرکت هسته مستلزم این است که فعل سبک جایگاهی پایین‌تر از هسته‌های گذر و هدف را پر کرده باشد ([انوشه و شریفی](#)، ۱۳۹۸).

1. acategorial

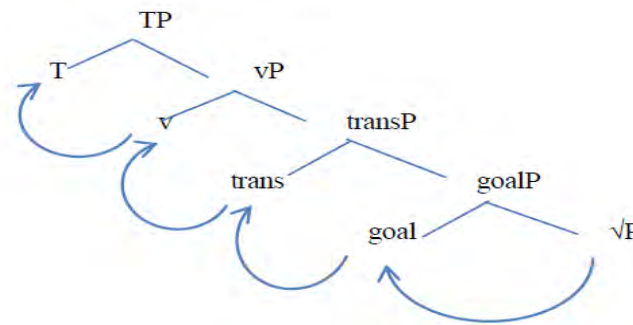
2. verbal argument structure

3. D. Seddiqi

4. trans

5. goal

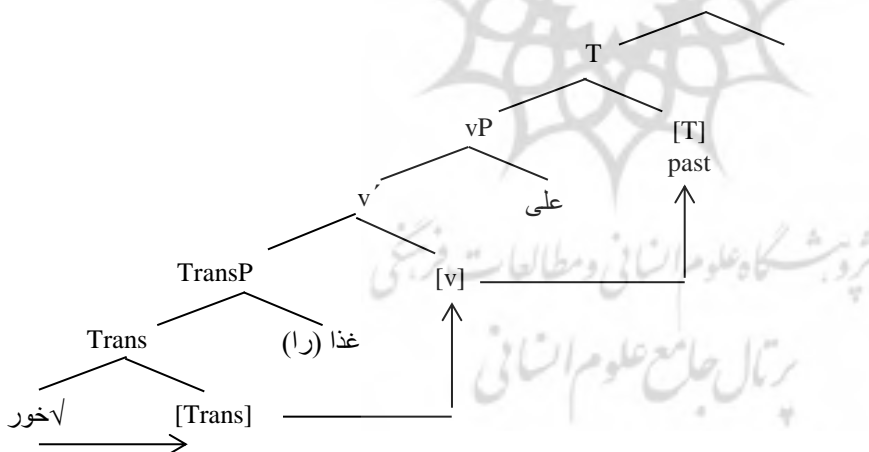

نمودار ۳- ساختار هسته گذر و هسته هدف در صرف توزیعی (انوشه و شریفی ۱۳۹۸)

Diagram 3- The structure of TransP & GoalP in Distributed Morphology (Anoushe & Sharifi, 2019)

در مثال (الف) در ساخت نحوی غیرانضمامی متناظر ساخت انضمامی، ریشه فعلی [خور] که فاقد مقوله است در نظام محاسباتی انتخاب می‌شود و پس از ادغام با هسته فعل ساز فعل کوچک، باید به هسته نقشی گذر منضم شود تا موضوع درونی خود را دریافت کند. سپس، با هسته نقشی حاوی موضوع درونی ادغام می‌شود و این ساخت نحوی به هسته زمان می‌رود تا مشخصه‌های شخص و شمار و زمان گذشته به این ساخت نحوی اضافه شود و در مرحله درج واژگانی، با توجه به مشخصه‌های ادغام‌شده، نمود آوایی می‌یابد.

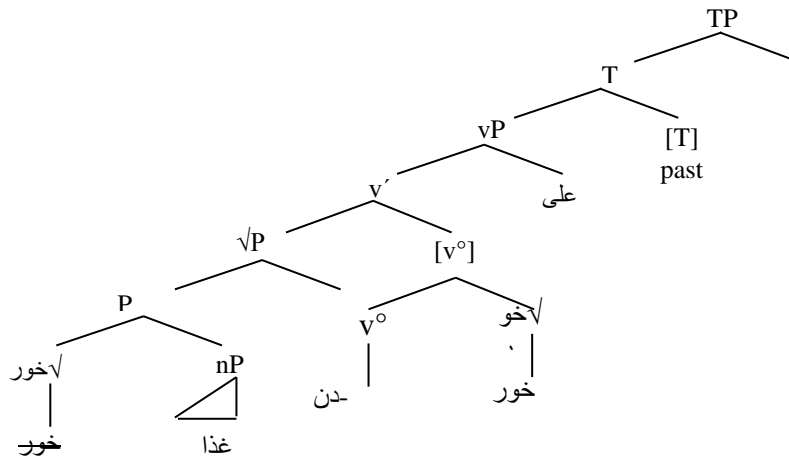
(الف) علی غذا را خورد.

نمودار ۴- ساختار جمله «علی غذا را خورد»

Diagram 4- The structure of the sentence "Ali qæza ra xord"

ب. علی غذا خورد.

نمودار ۵- ساختار جمله انضمامی «علی غذا خورد»

Diagram 5- The structure of incorporated sentence "Ali qaeza xord"

به نظر می‌رسد در ساخت‌های انضمامی پیش از حرکت به هسته زمان □ ریشه‌های بدون مقوله و هسته‌های نقشی ادغام می‌کنند و در مرحله بازنمون، در قالب یک فعل مرکب انضمامی نمود می‌یابند. در مثال (ب) که نمونه‌ای از انضمام است، ابتدا ریشه بدون مقوله «غذا» با هسته مقوله‌ساز انتزاعی π° ادغام می‌شود و در ادامه، ریشه «خور» که ریشه‌ای حاوی اطلاعات معنایی دانشنامه‌ای است و فاقد مقوله است با توجه به ساختار موضوعی خود، ابتدا با موضوع خود که اسم «غذا» است ادغام می‌کند سپس ساختار $\sqrt{P}$ که شامل انضمام اسم به ریشه بدون مقوله است با هسته مقوله‌ساز فعل کوچک v° ادغام می‌شود و ریشه برای پیوستن به v° حرکت هسته انجام می‌دهد و در نهایت، پس از اتمام ادغام‌های نحوی نوبت به بازنمون می‌رسد که در این مرحله ادغام صرفی، ریشه‌ها و گره‌های نقشی انتزاعی در قالب یک گره پایانی مرکب به سطح آوایی می‌رسند و با درج واحدهای واژگانی، به صورت فعل انضمامی «غذا خوردن» تظاهر واجی می‌یابد.

بنابراین، براساس فرض [هارلی](#) (2005) و با تعمیم این دیدگاه به انضمام در زبان فارسی می‌توان گفت که انضمام و ترکیب زمانی شکل می‌گیرند که عناصر یک گروه با یک ریشه ادغام شوند قبل از آنکه خود ریشه با یک گره پایانی مقوله‌ساز ادغام شود. ترتیب قرارگیری عناصر هسته مرکب به این صورت است که طبق نظر [امبیک](#) (2015) براساس پارامترهای زبان‌ویژه، ممکن است این عناصر به صورت پسوند یا پیشوند به ریشه منضم شوند.

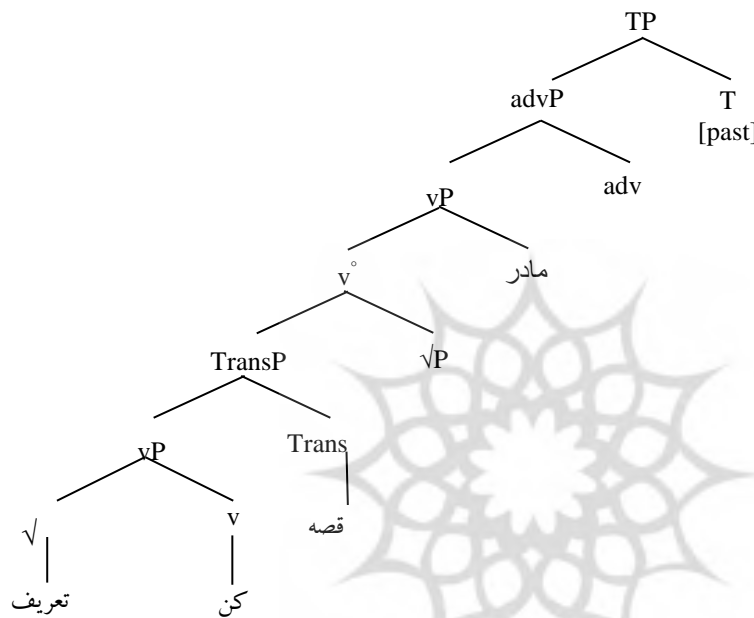
به نظر می‌رسد می‌توان فرایندهای واژه‌سازی حاصل از اشتقاق و ترکیب را که از برونداد انضمام شکل می‌گیرد، براساس این تحلیل تبیین کرد؛ برای مثال ساختار واژه «غذاخوری» که با اعمال برخی فرایندهای اشتقاقی بر روی برونداد انضمام اسمی «غذاخوردن» شکل گرفته است را این‌گونه بیان کرد که ریشه بدون مقوله «خور» ابتدا با «غذا» ادغام شده و ساختار $\sqrt{P}$ شکل می‌گیرد سپس، در ادامه با حرکت به سمت هسته مقوله‌ساز π° و ادغام با آن به صورت واژه مرکب «غذاخوری» تظاهر واجی می‌یابد.

نوع دیگر انضمام موضوع در زبان فارسی، انضمام مفعول با فعل مرکب است. به عبارت دیگر، اسمی که مفعول فعل مرکب

متعدی است نشانه‌های دستوری خود را از دست داده و به صورت غیرارجاعی به فعل مرکب منضم می‌شود و فعل مرکب متعدی در نتیجه این انضمام به فعل لازم تبدیل می‌شود. [انوشه و شریفی \(۱۳۹۸\)](#) جایگاه فعل سبک در افعال مرکب را فعل کوچک می‌دانند که باید پس از منضم شدن با هسته‌های گذر و هدف، با حرکت به هسته زمان، مشخصه‌های شخص و شمار را دریافت کند. فعل سبک باید در جایگاه پایین‌تری از هسته‌های گذر و هدف باشد تا حرکت هسته صورت پذیرد.

(۲) الف. مادر هر شب قصه را تعریف می‌کرد.

ب. مادر هر شب قصه تعریف می‌کرد.

نمودار ۶- ساختار جمله «مادر هر شب قصه را تعریف می‌کرد.»

Diagram 6- The structure of the sentence "mader hæR šæb qese ra tærif mikærd"

در جمله (۲) فعل مرکب انضمامی «قصه تعریف کردن» را می‌توان با توجه به اولویت قرار دادن ادغام ریشه‌های فاقد مقوله نسبت به حرکت ریشه برای تعیین مقوله به این صورت تحلیل کرد که ابتدا «تعریف» با هسته نقشی فعل سبک ادغام می‌شود و سپس، ادغام نحوی موضوع «قصه» که تحت حاکمیت و رابطه خواهری با ریشه تعریف کردن است صورت می‌گیرد و سازه منضم شده vP که همجوشی پیدا کرده است به سمت هسته مقوله ساز فعلی v° در بالاترین سطح برای تعیین مقوله حرکت می‌کند و پس از آن بازنمون می‌یابد و با توجه به مشخصه‌های نحوی-ساختواری در مرحله درج وازگانی به صورت فعل انضمامی «قصه تعریف کردن» تظاهر واجی پیدا می‌کند.

یکی دیگر از انواع انضمام منضم شدن افزوده‌های صفتی و قیدی به فعل است بنا بر نظر [هارلی \(2008\)](#) در چارچوب صرف توزیعی عنصر منضم شده می‌تواند چیزی غیر از موضوع فعل باشد. در این ترکیب‌های صفتی که متشکل از یک صفت مشتق از فعل و یک صفت منضم شده است عنصر منضم شده توصیفگر فعلی است که صفت مشتق از فعل حاوی آن است. [روپر و سیگل \(1978\)](#) نشان می‌دهند که این نوع ترکیب می‌تواند تنها از جفت‌های توصیفگر فعل تشکیل شود در این صورت گروه فعلی

متناظر توصیفگر می‌تواند «اولین خواهر» فعل باشد؛ یعنی موضوع درونی فعل هیچ مداخله‌ای ندارد. مثال‌های زیر را در نظر بگیرید (۳):

- (3) a. quick-acting baking powder (It acts quick(ly))
 b. fast-falling snow (It falls fast)
 c. snappy-looking suit (It looks snappy)
 d. light-stepping horse (It steps lightly)

هنگامی که فعل دارای یک موضوع درونی است مانند فعل متعدی (گذرا) grow در مثال (4 a) صفت ترکیبی تنها می‌تواند با موضوع درونی منضم شود (4 b)؛ منضم شدن قید (که اولین خواهر فعل نیست) غیرممکن است (4 c). با این حال، زمانی که هیچ موضوع درونی آشکاری بین فعل و عنصر قیدی قرار نگرفته باشد مانند فعل ناگذرای (لازم) grow در مثال (4 d)، قید می‌تواند منضم شود: (4 e)

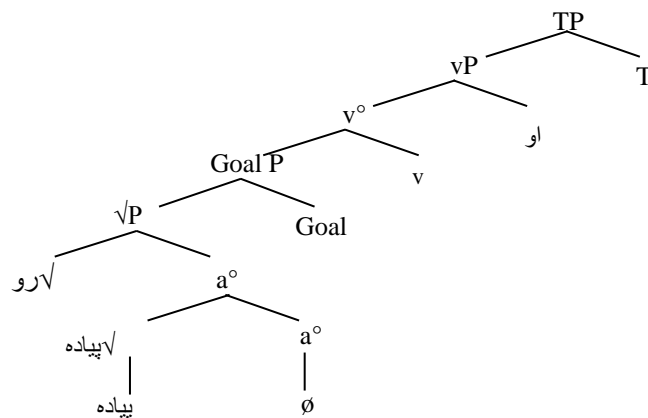
- (4) a. The farmer grows wheat quickly.
 b. a wheat-growing farmer
 c. *a quick-growing farmer
 d. The wheat grows quickly
 e. quick-growing wheat.

بنابراین، □ در مواردی که هیچ موضوع درونی ارائه نشده است، توصیفگر اولین عنصری است که به ریشه ادغام می‌شود. در این شرایط که ریشه و توصیفگر خواهر هستند، ریشه توصیفگر را حاکمیت می‌کند درست همان طور که موضوع درونی خود را حاکمیت می‌کند.

شقایق (۱۳۸۹) نیز در راستای نظر هارلی (2008) که واژه‌سازی را نحوی می‌داند، معتقد است واژه‌های مرکبی مانند «گل فروش» و «زننده‌یاب» ساخت موضوعی دارند و مرکب فعلی موضوعی هستند؛ زیرا ریشه آنها می‌تواند فعل شوند و اولین خواهر آنها موضوع فعل برآورده می‌کند و ترکیب‌های دیگر مانند «دوراندیش» و □ «خوش‌بین» را که در آنها ریشه ساخت رویداد دارد انضمام خواهر اول توصیفگر به فعل □ منجر به ساخت مرکب فعلی توصیفگر خواهد شد و براساس دیدگاه هارلی هر دو ساخت مرکب فعلی موضوعی و توصیفگر می‌توانند به یک روش تحلیل شوند. بنابراین، با تعمیم این تحلیل □ می‌توان گفت که در زبان فارسی هنگامی که افزوده فعل را توصیف کند می‌تواند در جایگاه اولین خواهر فعل قرار بگیرد و موضوع درونی فعل مانعی بر سر حاکمیت فعل بر افزوده نخواهد بود.

(۵) الف. او پیاده تا مدرسه می‌رود

ب. او تا مدرسه پیاده می‌رود

نمودار ۷- ساختار جمله «او تا مدرسه پیاده می‌رود».

Diagram 7- The structure of incorporated sentence "ʔu ta mædrese piyade miræft"

در این جمله پیاده قید حالت است و افزوده‌ای صفتی / قیدی است که فعل را توصیف می‌کند. بنابراین، می‌تواند در جایگاه اولین خواهر قرار بگیرد و تحت حاکمیت فعل واقع شود. در این نمونه نیز ریشه «رو» اجازه انضمام به درون خود را می‌دهد و با هسته نقشی صفتی که حاوی ریشه بدون مقوله «پیاده√» است و مقوله آن را تعیین می‌کند، ادغام می‌شود و سپس، حرکت ریشه و افزوده منضم شده به آن به سمت هسته مقوله ساز که در سطح بالاتری است، رخ می‌دهد و هسته v° مقوله سازه انضمامی را تعیین می‌کند و بعد از بازنمون به صورت «پیاده رفتن» نمود واجی پیدا می‌کند. اسم مرکب «پیاده روی» که حاصل برونداد فرایند انضمام است را نیز می‌توان به صورت انضمام ریشه بدون مقوله تبیین کرد که هسته مقوله ساز Π° در بالاترین سطح اعمال می‌شود و اسم مرکب به دست می‌آید.

افزوده صفتی در زبان فارسی نیز به فعل منضم می‌شود و ساخت انضمامی حاصل می‌شود و مثال زیر نمونه‌ای از انضمام عنصر صفتی به فعل است که حاصل انضمام متشکل از افزوده و فعل است و برخلاف نظر دبیرمقدم مبنی بر اینکه انضمام در زبان فارسی فقط شامل مفعول صریح به فعل و حاصل انضمام را صرفاً فعل لازم می‌پندارد، داده‌های زبان فارسی نشان می‌دهند انضمام افزوده به فعل هم صورت می‌گیرد و حاصل انضمام می‌تواند فعل متعدی هم باشد.

(۶) الف. مریم لباس ساده و شیک می‌پوشد.

ب. مریم همیشه ساده می‌پوشد.

ج. ساده پوشیدنِ مریم، او را زیباتر کرده بود.

در رابطه با انضمام گروه حرف اضافه، ساخت‌هایی مانند «به دنیا آمدن» و «با کفش خوابیدن» برطبق منصوری (۱۳۸۶) نوعی از انضمام است که در اینجا هسته گروه هدف و ابزار در رابطه خواهری با هسته گروه فعلی کوچک با همجوشی، سازه انضمامی تشکیل داده‌اند که این ساخت‌های انضمامی را می‌توان براساس تحلیل دیکون^۱ (2011) از ساختار گروه اضافه در صرف توزیعی تبیین کرد که با توجه به گوناگونی گروه‌های اضافه، در جای دیگری نیاز به بحث و بررسی دارد.

^۱ R. J. Deacon

۱-۴. بحث

همان‌طور که ذکر شد به نظر می‌رسد برخلاف رویکرد نحوی بیکر، نظریه صرف توزیعی تحلیلی یکدست از انضمام به دست می‌دهد که براساس آن می‌توان موارد دیگر انضمام از جمله انضمام افزوده را تبیین کرد. دبیرمقدم نیز فقط به وجود انضمام مفعول صریح به فعل در زبان فارسی قائل است و حاصل انضمام را فعل لازم و منضم شدن سایر عناصر به فعل را ترکیب در نظر می‌گیرد. در صورتی که در صرف توزیعی همه را می‌توان در قالب انضمام نحوی در نظر گرفت.

به باور دبیرمقدم یک استدلال در تأیید وجود انضمام در فارسی مبتنی بر فرایند واژی این است که در آن برونداد انضمام درونداد آن فرایند است. برای نمونه، واژه مرکب «غذاخوری» که در ساخت اضافه «سالن [غذاخوری]» به منزله وابسته هسته ظاهر شده، به فعل مرکب غذاخوردن که خود برونداد انضمام است مربوط است؛ اما در صرف توزیعی همه این ساخت‌ها از ادغام ریشه‌های عریان بدون مقوله که حاوی اطلاعات معنایی دانشنامه‌ای هستند تشکیل می‌شوند و تفاوت آنها در ادغام ریشه‌ها با بسته مشخصه‌ای تعیین‌کننده مقوله است. همچنین، ایرادی که به تحلیل انضمام در رویکردهای ساختواژی وارد است، این است که در این رویکردها انضمام را معادل یک واژه و برونداد ساختواژه در نظر می‌گیرند و برای حاصل هر انضمامی یک مدخل جدید به واژگان زبان افزوده می‌شود که این با بار حافظه جور نیست؛ یعنی برای نمونه «غذاخوردن» یک مدخل به حساب می‌آید ضمن اینکه برای واژه «غذا» و «خوردن» هم مدخل جداگانه موجود است. از طرفی انضمام هم یک فرایند زیاست و بر این اساس باید مدخل‌های بیشماری را در نظر گرفت؛ اما با ارائه تحلیل نحوی دیگر نیازی نیست برای هر انضمامی یک مدخل جداگانه در نظر گرفته شود و می‌توان انواع مختلف ساخت‌های انضمامی را در قالب قاعده نحوی توصیف کرد.

علی‌رغم نظر بیکر مبنی بر اینکه با حرکت هسته به هسته مقوله‌های واژگانی و منضم شدن آنها به فعل، نقش دستوری آنها تغییر می‌کند رویکرد صرف توزیعی مدعی است که در تحلیل نحوی ساخت‌های انضمامی، تغییر نقش دستوری رخ نمی‌دهد؛ زیرا بسته مشخصه‌ای تعیین‌کننده مقوله، پس از منضم شدن ریشه‌های بدون مقوله به یکدیگر با آن ریشه‌ها ادغام می‌شوند و در قالب تکواژهای انتزاعی فاقد محتوای آوایی در بخش صورت آوایی نمود واجی می‌یابد.

در ساخت‌هایی که بیکر تحلیل کرده است اصل نحوی «محدودیت حرکت هسته» را معیاری برای ساخت‌های انضمامی در نظر گرفته است. اما بسیاری از زبان‌شناسان (ارکان، ۱۳۸۵؛ شقاقی، ۱۳۸۶؛ [KarimiDoostan, Spencer, 1991, 1995](#)؛ [1997](#)) در بررسی انضمام در زبان‌های مختلف، با توجه به این معیار و این محدودیت تحلیل نحوی فرایند انضمام را نپذیرفته‌اند؛ زیرا در زبان‌های مدنظر ساخت‌های انضمامی متشکل از عناصری همچون ابزار، مکان و حالت هستند که به فعل منضم می‌شوند و شرایط انضمام نحوی بیکر را نقض می‌کنند و استدلال برخی برای ساختواژی دانستن انضمام بر این اساس است؛ زیرا بر این باورند که رویکرد نحوی قادر نیست انواع متنوع انضمام را تبیین کند؛ این در حالی است که رویکرد نحوی صرف توزیعی به نظر می‌رسد قادر است ایراداتی از جمله تغییر نقش دستوری مقولات واژگانی بعد از انضمام، اصل محدودیت نحوی حرکت هسته، عدم توجه انضمام صفتی و قیدی به فعل را که به نظریه نحونبیاد بیکر وارد است، مرتفع سازد.

۵. نتیجه‌گیری

در این مقاله به تحلیل ترکیب‌های انضمامی در زبان فارسی براساس رویکرد صرف توزیعی پرداختیم همان‌طور که مطرح شد تعیین وضعیت انضمام‌های اسمی مسئله‌ای بسیار پیچیده است؛ اما با توجه به اینکه صرف توزیعی ریشه بدون مقوله را ترکیب

می‌کند و در نهایت، یک نقش نحوی ارائه می‌دهد می‌تواند تبیین بهتری برای این فرایند داشته باشد. همچنین، برخلاف نظر بیکر که معتقد است با حرکت هسته به هسته مقوله‌های واژگانی از جایگاهی به جایگاه دیگر و منضم شدن آن‌ها به فعل، نقش دستوری این مقوله‌های واژگانی تغییر می‌کند در تحلیل ارائه شده بر اساس صرف توزیعی می‌توان استدلال کرد که این تغییر نقش دستوری رخ نمی‌دهد؛ زیرا ابتدا فرایند ادغام ریشه صورت می‌گیرد و سپس سازه انضمامی فاقد مقوله، نقش دستوری خود را از هسته نقشی مقوله‌ساز دریافت می‌کند.

در بسیاری از زبان‌ها، علاوه بر مفعول صریح، عناصر دیگری چون ابزار، وسیله، مکان و غیره به فعل منضم می‌شوند؛ اما در رویکرد نحوی بیکر عنوان شده است که افزوده‌ها قادر نیستند به فعل منضم شوند؛ زیرا افزوده ردی از خود به جا می‌گذارد که تحت حاکمیت نیست و این مشکل مهمی برای چارچوب زایشی بیکر است. درحالی که دیدگاه صرف توزیعی قادر به تبیین انضمام افزوده به فعل است، چرا که بر اساس ساختار رویدادی برخی افعال، افزوده می‌تواند در جایگاه اولین خواهر و تحت حاکمیت فعل قرار بگیرد. بنابراین، همان طور که مطرح شد به نظر می‌رسد چالش‌هایی از قبیل نقش نحوی ترکیبی سازه‌های انضمامی، تغییر نقش دستوری این سازه‌ها و مجاز نبودن انضمام افزوده به فعل علی‌رغم وجود این نوع انضمام در بسیاری از زبان‌ها در رویکرد نحوی صرف توزیعی برطرف شده است.

منابع

- ارکان، فائزه. (۱۳۸۵). فرایند انضمام اسم: رویکردی نحوی یا صرفی. *زبان و زبان‌شناسی*، ۴، ۹۵-۱۱۰.
- انوشه، مزدک و شریفی، گوهر. (۱۳۹۸). گروه فعلی شکافته در فارسی: تمایز هسته جهت و فعل کوچک. *مطالعات زبان‌ها و گویش‌های غرب ایران*، ۲۴، ۳۳-۴۸.
- دبیرمقدم، محمد. (۱۳۷۶). فعل مرکب در زبان فارسی. *زبان‌شناسی*، ۲۴، ۱-۴۶.
- شقاقی، ویدا. (۱۳۸۶). انضمام در زبان فارسی. *دستور*، ۳، ۳-۳۷.
- شقاقی، ویدا. (۱۳۸۹). مجموعه مقالات نخستین هم‌اندیشی صرف. □ تهران □: نویسه پارسی.
- لازار، ژیلبر. (۱۳۸۴). *دستور زبان فارسی معاصر*. ترجمه مهستی بحرینی. تهران: هرمس.
- منصوری، مهرزاد. (۱۳۸۶). انضمام در زبان فارسی. *زبان و زبان‌شناسی*، ۳(۶)، ۱۲۵-۱۴۰.
- هوشمند، مژگان، والی رضایی و متولیان، رضوان. (۱۳۹۴). انضمام در زبان فارسی از نگاه گذرای پیوستاری. *جستارهای زبانی*، ۳(۳)، ۲۹۳-۳۱۳.

Anousheh, M., Sharifi, G. (2019). Split VP in Persian: Distinguish between voice and VP. *Journal of Western Iranian Languages and Dialects*, 7(24), 33-48. [In Persian]

Arkan, F. (2007). Noun incorporation: Syntactic or morphological approach. *Language and Linguistics*, 2(4), 95-110. [In Persian]

Baker, M. C. (1988) *Incorporation: A theory of grammatical function changing*. Chicago: The University of Chicago Press.

Baker, M. C. (1996). *The polysynthesis parameter*. Oxford: Oxford University Press.

- Baker, M. C., Aranovich, R., Golluscio, L. A. (2005). Two types of syntactic noun incorporation: Noun incorporation in Mapudungun and its typological implications. *Language*, 81(1), 138-176.
- Chomsky, N. (1995). *The Minimalist Program*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Dabir-Moghaddam, M. (1997). Compound verbs in Persian. *Iranian Journal of Linguistics*, 23, 24. 1-46. [In Persian]
- Deacon, R. J. (2011). *P-forms in distributed morphology accounting for a type of semilexical form*. Florida: University of Florida.
- Di Sciullo, A. M. & Williams, E. (1987). *On the Definition of Word*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Embick, D., & Noyer, R. (2007). Distributed morphology and the syntax/morphology interface. In G. Ramchand, & C. Reiss (Eds.), *The Oxford handbook of linguistic interfaces* (289-324). Oxford: Oxford University Press.
- Embick, D. (2015). *The Morpheme, a Theoretical Introduction*. Pennsylvania: University of Pennsylvania.
- Gerds, D. M. (1988). Incorporation. In A. Spencer & A.M. Zwicky (Eds.), *The handbook of morphology* (pp. 84-100). Oxford: Blackwell.
- Hale, K. (2003). Navajo verb structure and noun incorporation. In A. Carnie, H. Harley and M. Willie, (Eds), *Formal approaches to function in grammar: Papers in honor of Eloise Jelinek* 1-43). Amsterdam: John Benjamins.
- Halle, M. (1997) Distributed Morphology: Impoverishment and fission. *MIT Working Papers in Linguistics*, 30, 425-449.
- Halle, M., & Matushansky, O. (2006). The morphophonology of Russian adjectival inflection. *Linguistic inquiry*, 37(3), 351-404.
- Harley, H. (2005). How do verbs get their names? Denominal verbs, manner incorporation and the ontology of verb roots in English. In N. Erteschik-Shir, & T. Rapoport (Eds.), *The syntax of aspect* (42-64). Oxford: Oxford University Press.
- Harley, H., (2008). Compounding in distributed morphology. In R, Lieber & P, Stekauer (Eds.) *The Oxford handbook of compounding* (129-144). Oxford: Oxford University Press.
- Harley, H. (2013). External arguments and the mirror principle: *On the distinctness of voice and v. lingua*, 125, 34-57.
- Harley, H., & Noyer, R. (1999). Distributed morphology. *Glott international*, 4(4), 3-9.
- Hooshmand, M., Rezai V, Motavallian R. (2015). Incorporation in Persian from the transitivity continuum point of view. *IJBQ*. 6(3), 293-313. [In Persian]
- Karimi-Doostan, G. (1997). Light verbs and structural case. Ph.D. dissertation. University of Essex, England.
- Kroeber, A. L. (1909). Noun incorporation in American languages. Paper presented in XVI. *Internationalen Amerikanisten-Kongress* (569-576). Vienna and Leipzig: A. Hartleben.
- Lazard, G. (2005). *Grammar of Contemporary Persian*. Translated by Bahreini, M. Tehran: Hermes. [In Persian]
- Mansouri, M. (2008). Noun incorporation in Persian. *Journal of Language and Linguistics*, 3(6), 125-140. [In Persian]
- Marantz, A., (1984). *On the nature of grammatical relations*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Mithun, M. (1984). The evolution of noun incorporation. *Language*, 60(4), 847-894.
- Mithun, M., (1986). On the nature of noun incorporation. *Language*, 62, 32-7.
- Mithun, M., & Corbett, G. G. (1999). The effect of noun incorporation on argument structure. In L. Mereu (Ed.). *The Boundaries of Morphology and Syntax* (49-71). Amsterdam: Benjamins.

- Roeper, T., & Siegel, M. E. A. (1978). A lexical transformation for verbal compounds. *Linguistic Inquiry*, 9(2), 199-260.
- Rosen, S. T. (1989). Two types of noun incorporation: a lexical analysis. *Language*, 65, 294-317.
- Sadock, J. M. (1980). Noun incorporation in Greenlandic: A case of syntactic word-formation. *Language*, 56(2), 300-19.
- Sadock, J. M., (1986). Some notes on noun incorporation. *Language*, 62, 19-31.
- Sapir, E., (1911). The problem of noun incorporation in American languages. *America Anthropologist*, 13, 250-282.
- Shaghghi, V. (2008). Incorporation in Persian. *Journal of Name-ye Farhangestan*. 3, 3-39. [In Persian]
- Shaghghi, V. (2011). Distributed Morphology. *The Collection of Articles of the First Morphology Seminar*. Tehran: Nashre neveeseh Parsi. [In Persian].
- Siddiqi, D. (2009). *Syntax within theWord: Economy, allomorphy and argument selection in Distributed Morphology*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Smith, B. C. (2014). Compounding and incorporation in the Ket language: Implications for a more unified theory of compounding. *Theses and Dissertations, Linguistics*. University of Kentucky. Kentucky. https://uknowledge.uky.edu/ltt_etds/1
- Spencer, A. (1991). *Morphological theory, An introduction to word structure in generative grammar*. Oxford: Blackwell
- Spencer, A. (1995). Noun incorporation in Chukchi. *Language*, 71(3), 439-89.
- Travis, L. D. (1984). Parameters and effects of word order variation. *Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology*. Cambridge. Massachusetts.

